

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 338.45

Бердар М.М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри підприємництва,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті наведені теоретичні аспекти ролі переробної промисловості у формуванні базису сучасного ефективного розвитку національної економіки. Встановлено співвідношення між поняттями реіндустріалізації та неоіндустріалізації з позицій «засіб-результат». Запропоновано розглядати їх як послідовні логічно-висхідні щабелі моделі розвитку сучасної індустрії. Обґрунтовано, що перехід від сучасного стану переробної промисловості України до прогресивної моделі розвитку можливий лише на основі реалізації заходів модернізації та реконструкції, котрі слід розглядати як взаємодоповнюючі, взаємоперетікаючі форми забезпечення розширеного відтворення, що виступають інструментами її переходу до національної моделі інноваційного розвитку.

Ключові слова: промисловість, переробна промисловість, модернізація, реконструкція, реіндустріалізація, неоіндустріалізація.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ПЕРЕРАБАТЫВАЮЩЕЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Бердар М.М.

В статье представлены теоретические аспекты роли перерабатывающей промышленности в формировании базиса современного эффективного развития национальной экономики. Установлено соотношение между понятиями реиндустриализации и неоиндустриализации с позиций «средство-результат». Предложено рассматривать их как последовательные логически-восходящие ступени модели развития современной индустрии. Обосновано, что переход от современного состояния перерабатывающей промышленности Украины к прогрессивной модели развития возможен лишь на основе реализации мероприятий модернизации и реконструкции, которые следует рассматривать как взаимодополняющие, взаимоперетекающие формы обеспечения расширенного воспроизводства, которые выступают инструментами ее перехода к национальной модели инновационного развития.

Ключевые слова: промышленность, перерабатывающая промышленность, модернизация, реконструкция, реиндустриализация, неоиндустриализация.

THEORETICAL ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF THE PROCESSING INDUSTRY
OF UKRAINE IN MODERN CONDITIONS

Berdar M.

The article investigates the theoretical aspects of the role of the processing industry in shaping the basis of the modern effective development of the national economy. The relation between the concepts of re-industrialization and neo-industrialization from the «means – result» position is established, it is proposed to consider them as successive logical and upward stages of the model of development of modern industry. It is substantiated that the transition from the modern state of the Ukrainian processing industry to a progressive model of development is possible only on the basis of the implementation of modernization and reconstruction measures, which should be considered as complementary, mutually interactive forms of providing advanced reproduction, serving as instruments for its transition to a national model of innovation development.

Keywords: industry, processing industry, modernization, reconstruction, reindustrialization, neoindustrialization.

Постановка проблеми. Проблеми функціонування і розвитку промисловості та її компонент включено до переліку традиційних та пріоритетних, адже цілком зрозуміло, що і національна і світова економіка у підвалини свого ефективного розвитку повинні закласти високопродуктивний інноваційноорієнтований потенціал промислового виробництва, який за зміс-

том, структурою та парадигмою відповідає сучасному етапу трансформації суспільства.

Сучасне індустріальне виробництво забезпечують відокремлені господарюючі суб'єкти, що на основі суспільного поділу праці, об'єднані в єдиний вид діяльності сфери матеріального виробництва – промисловість, яка являє собою структуровану, ієрар-

хічну систему різномірних елементів, тому важливо не сприймати її як єдиний монолітний організм, а враховувати специфіку окремих компонентів. Серед індустріальних складових ключовою домінантою є переробна промисловість (ПП) роль якої не обмежується лише функцією посередника між первинною виробничою ланкою та ринком, вона перетворилася на флагман не лише промислового, а й суспільного розвитку, який на основі поліпродуктового різновекторного спрямування визначає ключові умови рівня та якості задоволення особистих і виробничих потреб, формує інноваційно-технологічний базис сучасної парадигми інтелектуалізації діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у дослідження теоретичних і практичних аспектів функціонування та розвитку підприємств ПП внесли праці таких вчених, як О.М. Алімов, О.І. Амоша, М.П. Бутко, Н.В. Бутенко, В.М. Геєць, А.А. Гриценко, Л.В. Дейнеко, С.М. Кваша, М.О. Кизим, Є.В. Котов, В.І. Ляшенко, А.А. Чухно, І.А. Шовкун, М.М. Якубовський та ін.

На провідну роль ПП вказують, як українські, так і зарубіжні експерти, котрі сходяться у думці про те, що стан та тип розвитку ПП виступають базою для становлення інших сегментів національної економіки, визначають характер та умови відтворення особистості, формують конкурентоспроможність країни, «детермінують якість та спрямованість економічного зростання країни». Зокрема професор Є.В. Хаустова відзначає, що «сама ПП, а не сфера нематеріального виробництва, забезпечує найбільший мультиплікативний ефект у економіці країн в цілому, створюючи найбільші обсяги доданої вартості» [8, с. 65] (за даними Європейської комісії, одне робоче місце в ПП країн ЄС створює від 0,5 до 2 робочих місць в інших секторах, передусім транспорті й торгівлі [4, с. 34]). Підсумовуючи вищезазначене професор Л.В. Дейнеко підкреслює, що «звуження ролі ПП у створенні ВВП є ознакою економічного занепаду і технологічної відсталості економіки країни» [4, с. 34]. Цілком логічним є той факт, що з кінця ХХ ст. у наукових колах, а згодом і в політичних, зосередилися на вирішенні нових викликів цивілізаційному розвитку України, спричинених критичним станом ПП та її подальшою деградацією на фоні зміни вектору від ресурсної до інноваційної моделі розвитку у провідних країнах, що вимагає розробки відповідного теоретико-методичного інструментарію.

Мета статті. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування концептуальних аспектів розвитку підприємств ПП України відповідно до сучасної світогосподарської парадигми.

Виклад основного матеріалу. Як відзначає М.М. Якубовський «розвинені країни світу вже з останньої чверті минулого століття демонструють революційні структурні зміни, формуючи власну економіку за інноваційним типом» [9, с. 1789], В.М. Геєць продовжуючи його тезу вказує, що головним пріоритетом промислового розвитку ЄС у спеціальному комюніке Єврокомісії (2014 р.) визнано «ренесанс індустріального базису економіки» та «наголошується на необхідності здійснення реіндустріалізації» [3, с. 60]. Українські дослідники [4; 6] акцентують увагу на тому, що переломним моментом у зміні суспільного сприйняття подальшої моделі індустріального розви-

тку слід визнати кризу 2008 р., котра кінцево переконала у необхідності «неоіндустріальної трансформації промислового потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності та висхідного розвитку» [4, с. 6], а ключову роль у таких перетвореннях відводять високотехнологічним наукомістким високомультіплікативним переробним підприємствам як традиційних так і новітніх видів діяльності.

Іншою, невизначеною, є позиція щодо перспектив національної ПП. Адже, як відзначають українські дослідники не зважаючи на наявність значних детермінант формування та нарощення потенціалу ПП (наявність різногалузевого промислового базису; значні обсяги мінеральної, сільськогосподарської, лісової та інших видів сировини; вигідне геополітичне розташування; розвинена виробнича та науково-освітня інфраструктура; якісний трудовий потенціал; сприятливі кліматичні умови; перспективний високомісткий внутрішній споживчий ринок тощо), його реалізація наразі не відповідає викликам та змісту глобальних змін.

Серед ключових негативних ознак глибокої рецесії в переробнопромисловому секторі України дослідники [7; 9] відзначають стрімке прискорене падіння обсягів виробництва ПП загалом і наукомістких виробництв інвестиційного спрямування зокрема; структурні деформації у напрямку домінування низькотехнологічних виробництв; переважання екстенсивного характеру інноваційних процесів, за рахунок освоєння науково-технічних надбань попередніх технологічних поколінь; збереження архаїчної структури переробної сфери промисловості; скорочення ваги ПП у формуванні ВВП та експорті країни; позиціонування національної ПП на світових ринках низькотехнологічними видами продукції III та IV технологічних укладів; переорієнтація переробних виробництв на імпорту сировини; формування розриву між науково-технічною базою та реальним виробництвом; «втрата промислового потенціалу галузеутворюючих підприємств у найбільш промислово інтенсивних регіонах, вимушений розрив виробничо-технологічних зв'язків між підприємствами Сходу, Півдня і решти регіонів та порушення торговельно-виробничих зв'язки з Російською Федерацією в результаті іноземної агресії». Тобто можна погодитися з думкою М.М. Якубовського та В.І. Ляшенка про те, що «за великим рахунком Україна майже втратила індустріальну платформу, на якій може розвиватися економіка інноваційного типу» [9].

Усвідомлення критичного стану ПП України через поглиблення деіндустріалізації та необхідності кардинальних широкомасштабних системних змін не викликають жодних сумнівів серед наукової спільноти, проте питання щодо механізмів їх забезпечення залишається доволі полемічним. Ряд дослідників [6] вказують на необхідність реконструкції ПП, інша частина [7] акцентує увагу на першочерговості реіндустріалізації, натомість Л.В. Дейнеко та М.М. Якубовський вбачають вихід у проведенні нової індустріалізації, В.М. Геєць, О.Б. Саліхова, Т.О. Осташко відстоюють тезу про те, що «глобальні та національні виклики вимагають прискореного форсованої модернізації» [3; 6], І.А. Шовкун та Е.І. Шелудько обґрунтовують доцільність «неоіндустріальної трансформації» [4]. Сконцентруємо увагу на розкритті сутності даних понять та їх співвідношенню.

Французький дослідник Ж.-П. Бландіньєр трактує реіндустріалізацію як «поступовий перехід до системи гнучкого виробництва, яка повинна прийти на зміну великому, інтегрованому по горизонталі і вертикалі, господарюючому суб'єкту». В.І. Ляшенко та Є.В. Котов відносяться до реіндустріалізації як до «процесу, що представляє собою відтворення нового індустріального базису економіки і надання йому ролі рушійної сили економічного і соціального розвитку. Реіндустріалізація не припускає механічного повторення традиційної індустріалізації, що була драйвером колишніх попередніх етапів модернізації: йдеться, фактично, про нову модернізаційну хвилю, що відбувається на новій довгій хвилі науково-технічного прогресу». Особливий акцент науковці роблять на тому факті, що реіндустріалізація вимагає для успішної реалізації розвинутого постіндустріального сектора та виступає передумовою для переходу до неоіндустріалізації [7, с. 50].

Представники наукової школи Інституту економіки Російської академії наук (РАН) (О.С. Сухарєв, В.В. Філатов, Г.А. Власкін та ін.) пропонують розглядати реіндустріалізацію, як процес «відродження промисловості шляхом рекапіталізації підприємств і впровадження нових технологій». Однак вони інакше сприймають супідрядність реіндустріалізації та неоіндустріалізації. Дослідники вважають, що для ліквідації негативних наслідків деіндустріалізації, необхідно здійснювати ті ж заходи, що і при реіндустріалізації, однак «з урахуванням розпаду та скорочення базових виробництв і технологій внаслідок дії особливих факторів, які викликали цей процес» і в цьому випадку «необхідно застосовувати термін «неоіндустріалізація», який означає, що все необхідно починати спочатку, в тому числі й на новій основі» [8, с. 118]. Тобто неоіндустріалізація є не послідовно висхідним етапом, а альтернативним варіантом до реіндустріалізації, вибір котрого визначається початковим рівнем стану ПП країни.

Розглядаючи сутність поняття «неоіндустріалізація» різні дослідники наводять визначення, котрі акцентують увагу на окремих її аспектах. Наведемо найбільш типові підходи. На думку Е.В. Прушківської неоіндустріалізація – «це явище, що сприяє новому розвитку продуктивних сил на основі високотехнологічних та наукомістких процесів виробництва, підґрунтям якого є інституціональне середовище. Неоіндустріалізація є необхідною умовою розвитку вторинного сектору економіки, базовими галузями якої повинні стати високотехнологічні галузі виробництва: авіаційна; ракетокосмічна; радіоелектроніка, обчислювальна техніка та засоби зв'язку; фармацевтична. Ці галузі відкривають нові можливості руху до постіндустріального суспільства, підвищують продуктивність праці (ВВП на одного зайнятого), а також скоротять споживання первинних (природних) ресурсів та покращать екологічні показники навколишнього середовища» [5, с. 191]. Ми не погоджуємося з думкою професора Е.В. Прушківської котра розглядає неоіндустріалізацію з позицій висхідного руху за схемою індустріалізація – деіндустріалізація – неоіндустріалізація [5], що на нашу думку є спрощеним підходом до вказаних явищ, котрий базується лише на динаміці частки промисловості в економіці країни.

В.І. Ляшенко та Є.В. Котов наводять наступне визначення неоіндустріалізації «це така модель індустріалізації, основним завданням якої є реконструкція індустріального фундаменту і впровадження принципів нововведень, а кінцевою метою є не лише промислове піднесення, вона орієнтована на забезпечення стійкого зростання, що передбачає, зокрема, зростання зайнятості і доходів населення, підвищення якості життя, дотримання екологічних вимог, збереження довкілля та ресурсоефективність» [7, с. 6]. Дане визначення цікаве тим, що розкриває неоіндустріалізацію через відповідність концепції сталого розвитку, що дозволяє збалансувати всі його компоненти, а саме явище неоіндустріалізації розглядає з позицій зміни суспільної свідомості.

К. Андерсон розуміє під неоіндустріалізацією «такий стан розвитку економіки країни, коли в ній переважало промисловий сектор на базі інноваційного розвитку провідних галузей 6-го технологічного укладу» [10]. Як визначальну рису науковець виділяє саме високотехнологічність виробництва, тобто не можна говорити про реалізацію неоіндустріалізації з технологіями III та IV технологічних укладів, котрі домінують у ПП України.

На наше переконання правильніше ці поняття розглядати через ланцюжок причинно-наслідкових зв'язків відповідно до теорії індустріального та постіндустріального суспільства. Як відомо теорія індустріального суспільства, що була сформульована Р.-К. Ароном у лекціях у Сорбонні (Париж, 1956-1959 рр.) та У. Ростоу в книзі «Стадії економічного зростання» (1960 р.), розглядає його як певний етап розвитку суспільства, за котрого параметри промисловості є ключовими для формування моделі розвитку країни, а характеристики промислового сектору визначаються процесом послідовних технологічних нововведень. Відповідно до теорії постіндустріального суспільства запропонованій Д. Беллом у книзі «Постіндустріальне суспільство, яке наближається» (1973 р.), за рівнем розвитку техніки та характеристиками суспільного поділу праці вирізняють три умовні етапи всесвітньої історії: доіндустріальну стадію розвитку, коли мускульна сила людини і тварин була визначальним фактором виробництва; індустріальну, коли спочатку парова, а потім електрична техніка стала основною продуктивною силою; постіндустріальну стадію розвитку, пов'язану з перетворенням на головну виробничу силу людського розуму, в результаті чого, зокрема, відбувається стрімкий розвиток нанотехнологій. Д. Белл вказує на три компоненти, що необхідні для переходу до постіндустріального суспільства «в економіці ... зрушення від обробних галузей до сфери послуг; в технології ... провідна роль заснованих на науці галузей промисловості; у соціологічному вимірі ... нові технократичні еліти і новий принцип стратифікації» [1, с. 661]. Тобто країна може досягти постіндустріальної стадії розвитку лише за умови трансформації основ її господарської діяльності, і в першу чергу ПП, котра забезпечує всі сфери суспільного виробництва засобами праці, під впливом технологічного прогресу. Важливо розуміти, що такі трансформації не повинні носити для суспільства виснажувальний характер, а супроводжуватися екологізацією та соціалізацією свого поступу. Сьогодні уже цілком зрозуміло, що перехід до постіндустріаль-

ного суспільства у своїх підвалинах закладає індустріальний розвиток, однак з новими високими технологіями та альтернативною енергетичною базою, тому перспективи розвитку ПП повинні узгоджуватися з новими теоретичними положеннями.

Так українські науковці В.І. Ляшенко, Є.В. Котов та М.М. Якубовський у своїх роботах [7; 9] виділяють декілька сучасних альтернативних моделей індустріального розвитку, перехід до котрих можливий від традиційної індустріалізації через деіндустріалізацію або реіндустріалізацію. Це дозволяє встановити співвідношення між поняттями реіндустріалізації та неоіндустріалізації з позицій засіб – результат, тобто розглядати їх як послідовні логічно-висхідні щабелі моделі розвитку сучасної переробної індустрії. Зважаючи на наведені вище теоретичні положення, структуру та роль ПП на сучасному етапі, пропонуємо розуміти під неоіндустріалізацією ПП модель інноваційного розвитку переробних підприємств на основі високотехнологічних, ресурсозберігаючих та наукомістких техпроцесів, що органічно поєднує у своїй структурі традиційні і новітні види діяльності, виступаючи при цьому базисом формування прогресивної моделі суспільного виробництва гармонізованого за кількісно-якісними та соціально-екологічними параметрами з вимогами особистісно-суспільного піднесення.

А реіндустріалізацією ПП розглядати як процес підвищення технологічного рівня переробних підприємств на якісно новій основі, що супроводжується відновленням та піднесенням традиційних і нарощенням нових видів діяльності відповідно до ресурсного профілю країни та досягнень НТП, виступаючи при цьому передумовою переходу до наступного логічно-висхідного щабеля моделі розвитку сучасної індустрії.

На наше переконання досягти переходу від сучасного стану ПП України до прогресивної моделі розвитку можливо лише на основі реалізації заходів модернізації та реконструкції.

Модернізація як загальнонаукова дефініція загалом та економічна категорія зокрема носить яскраво виражений історичний характер, модифікуючи своє змістовне наповнення відповідно до провідних теорій модернізації, котрі з'являлися з новими витками розвитку цивілізації. Слід також враховувати, що термін «модернізація» вживається [6; 9] у значенні загального знаменника для досить різномірних соціальних, економічних, політичних, культурних процесів. Найзагальніше визначення дає Економічний словник: «модернізація (від франц. *modernisation* – оновлення; від англ. *modern* – сучасний) – це оновлення, удосконалення, надання будь-чому сучасного вигляду, переробка відповідно до сучасних вимог» [2]. Податковий кодекс України надає поняттю конкретнішу характеристику: «це удосконалення конструкції, яке забезпечує підвищення продуктивності об'єкта, що модернізується, сприяє розширенню його технологічних можливостей до рівня сучасних технічних і технологічних вимог, досягненню економії ресурсів, поліпшенню умов праці. Полягає у порівняно незначних змінах конструкції робочих механізмів, машин, установок та іншого обладнання, а також у відносно незначній зміні матеріалів і методів обробки». Однак на нашу думку не слід розглядати модернізацію ПП виключно з техніко-технологічних позицій, адже

впровадження технологій останній укладів повинні супроводжуватися оновленням організаційних, управлінських та світоглядних позицій відповідно до сучасної модернізаційної парадигми.

Подібно, як багатозначне поняття, трактується і категорія «реконструкція». Економічний словник наводить наступне визначення: «реконструкція (від ре... і латин. *constructio* – побудова) – це докорінна перебудова, поліпшення, удосконалення або впорядкування міст, селищ, промислових, транспортних та інших об'єктів, окремих будинків тощо; відновлення первісного вигляду пам'яток архітектури або мистецтва за їх рештками або описами» [2], а чинне законодавство під реконструкцією виробництва розуміє «комплекс заходів щодо збільшення виробничих потужностей, підвищення продуктивності праці, технічного рівня виробництва з метою збільшення випуску продукції, зниження її собівартості при найменших затратах матеріальних і грошових ресурсів на одиницю введеної потужності». Слушною видається позиція В.М. Гейця та А.А. Гриценка, котрі пропонують розглядати реконструкцію як двоєдиний процес одночасної докорінної перебудови та відновлення власної ідентичності, тобто «реконструкція економіки України означає не просто її корінну перебудову відповідно до якогось проекту, а таку корінну перебудову, яка покликана реалізувати сутнісні особливості та переваги України в усіх аспектах (географічному, геополітичному, природному, господарському, історичному, ментальному, поведінковому і т.ін.) тією мірою, якою вони впливають на економічний розвиток» [6]. Зважаючи на вищезазначене ми пропонуємо розуміти реконструкцію ПП як форму її технічного розвитку, спрямовану на розширене відновлення її якісних та функціональних характеристик на основі докорінної перебудови відповідно до сучасної технологічної парадигми.

Досліджуючи діалектичний зв'язок модернізації та реконструкції В.М. Гесць та А.А. Гриченко стверджують, що перша за мету має оновлення (приведення до технологічно вищого рівня) існуючого за зовнішніми формами, тобто не змінює внутрішнього змісту, а друга – змінює сутність і внутрішній зміст об'єкта, тобто «модернізація, котра починає торкатися несучих конструкцій внутрішнього змісту об'єкта, перетворюється у реконструкцію». Науковці стверджують, що між цими поняттями є тісний зв'язок і суттєві відмінності, «модернізація і реконструкція у складних системах можуть бути складовими одна одної – у процесі реконструкції об'єкта окремі складові можуть бути просто оновлені, модернізовані, в той час як інші зазнають корінних змін, і навпаки, в процесі модернізації окремі складові можуть бути реконструйовані» [6, с. 8]

Висновки. Вважаємо, що модернізацію і реконструкцію слід розглядати як взаємодоповнюючі, взаємоперетікаючі форми забезпечення розширеного відтворення ПП, які виступають інструментами її переходу до національної моделі інноваційного розвитку. Рациональний обґрунтований вибір пропорцій поєднання та сфер реалізації вказаних інструментів повинен враховувати сучасний стан промисловопереробних підприємств, внутрішні суперечності їх розвитку та екзо- і ендогенні ефекти функціонування в новітніх трансформаційних умовах.

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Перевод с английского. Изд. 2-ое, испр. и доп. – М.: Academia, 2004. – 788 с.
2. Економічна енциклопедія [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovopectia.org.ua/38/53392-0.html>
3. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: економічні виклики та нові можливості: наукова доповідь / за ред. акад. НАН України В.М. Гейця та чл.-кор. НААН України Т.О. Осташко; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К., 2016. – 184 с.
4. Неоіндустріальна трансформація промислового потенціалу України: колективна монографія / Дейнеко Л.В., Шовкун І.А., Шелудько Е.І. та ін.; за ред. д-ра екон. наук, Л.В. Дейнеко; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К., 2016. – 278 с.
5. Прушківська Е.В. Неоіндустріалізація як процес оновлення вторинного сектору економіки в період економічної нестабільності / Е.В. Прушківська // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2013. – № 28(1). – С. 191-197.
6. Реконструктивний економічний розвиток: основні напрями, ефективність і соціальна справедливність: монографічний збірник / за ред. акад. НАН України Гейця В.М., чл.-кор. НАН України Гриценка А.А.; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». – К., 2016. – 240 с.
7. Україна XXI: неоіндустріальна держава або «крах проекту»? : монографія / В.І. Ляшенко, Є.В. Котов; НАН України, Ін-т економіки промсті; Полтавський ун-т економіки і торгівлі. – Київ, 2015. – 196 с.
8. Хаустова В.Є. Промислова політика в Україні в умовах інтеграції та глобалізації економіки. – Дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук спец. 08.00.03 – економіка та управління національним господарством / В.Є. Хаустова. – К.: Інститут економіки промисловості НАНУ. – 2015. – 505 с.
9. Якубовський М.М., Ляшенко В.І. Модернізація економіки промислових регіонів: спроба концептуалізації / М.М. Якубовський, В.І. Ляшенко // Вісник економічної науки України. – 2016. – № 1. – С. 188-195.
10. Anderson C. Makers: The New Industrial Revolution / Chris Anderson. – New York: Random House, Inc., 2012. – 272 p.

E-mail: berdar-1@ukr.net

УДК 338.432:330.341.1(477.7)

Боліла С.Ю.

кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри менеджменту організації,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Осадчук І.В.

кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри менеджменту організації,
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

У статті розкрито сутність поняття системи інноваційного забезпечення діяльності аграрних підприємств на рівні регіону з врахуванням специфіки сільськогосподарського виробництва, показано роль інноваційного потенціалу для активізації інноваційної діяльності агроформувань, відображено його структуру та встановлено чинники, що впливають на його рівень. Визначено шляхи розвитку інноваційного потенціалу аграрної галузі та представлено пропозиції з удосконалення системи забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств Херсонської області та розкрито її організаційно-економічний механізм, що діє на принципах кластерного підходу з метою досягнення ефекту синергії та отримання кращих результатів в сфері інноваційної діяльності агровиробників. Сформульовані основні функції системи інноваційного забезпечення розвитку агроформувань та визначений перелік завдань для суб'єктів, що здійснюють її функціонування. Показано роль науково-навчального закладу як координатора в організаційно-економічному механізмі забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств.

Ключові слова: аграрні підприємства, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, складові інноваційного потенціалу, система інноваційного розвитку аграрних підприємств, кластерний підхід.